

СТАНОВИЩЕ

от доц.д-р Боряна Русева, член на Научно жури за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Любава Конова, докторант на самостоятелна подготовка към Центъра по тракология-БАН

Представената за защита дисертация на Любава Конова, именувана с оригиналното многосмислово заглавие „Богове и обреди в Аполония Понтика“, представлява внушителен по обем текст-критичен анализ на всичко писано за Аполония и аполонийци. Тя съдържа 340 страници текст, който е съпроводен от пълноценен илюстративен материал, представен върху 71 табла, с разнообразни графични изображения. Само по себе си това научно изследване напълно отговаря, дори, убедена съм, превишава традиционната норма за докторска теза.

Текстът съдържа **въведение** (с. 1-31), в което авторката ни представя състоянието на проучванията, излага целите и методологията на изследването си, очертавайки хронологическите и пространствени граници на Аполония Понтийска, заедно с нейната хора и контролираните от гражданите ѝ територии. Следват **първа** (с. 32-99) и **втора** (с. 100-148) **глави**, които съдържат разказ за боговете на аполонийци – богът-епоним Аполон Йетрос и женските божества Кибела и Артемида Пития, Афродита Сирия, Хеката, Ге Хгония и Деметра Малофорос. **Третата** (с. 149-202) и **четвърта** (с. 203-277) **глави** на изследването са посветени на особено актуалната напоследък тема в домашната и чужда историопис, свързана с обредността на древните, проявявана в тяхната празнична и погребална ритуалност, посредством най-разнообразни изразни средства. Разбира се, всичко това е разгледано в контекста за Аполония и аполонийци.

Своето изследване върху боговете и обредите на Аполония Понтийска авторката обобщава в **заклучението си** (с. 278-291), което е финал на предложената за защита дисертация. Не бива да се пренебрегва забележителната по обем библиография по темата (с. 292-339), която респектира със своята изчерпателност.

Без да съм тесен специалист върху проблематиката, свързана с вярванията и обредността в антична Аполония – сама по себе си достатъчно амбициозна проучвателска задача, която настоява за дълбоко познаване на проблема от разни гледни точки - извороведска (литературна, епиграфска, нумизматична, археологическа) и изкуствоведска, бих подчертала, че в дисертационния си труд колегата Конова демонстрира дълбоко познаване на цялата палитра от публикации – древни и модерни, посветени на темата, които тя използва в текст-критичния си анализ, посредством интердисциплинната метода.

Своето изследване авторката е базирала на ключовия въпрос „за възприемане, преосмисляне и развитие на божеските образи, култовете и обредните практики в Аполония Понтика“, а именно взаимовръзките и взаимоотношенията между жителите на *полиса* (милетските апойкисти) и местното население (жителите на *етноса*). Този акцент в дисертационния труд на Конова е залогът за неговата модерност, доколкото днешните изследователи обръщат все по-голямо внимание на проблема за контактните етно-културни зони и документираните в тях прелюбопитни феномени на постоянна „социо-културна осмоза“.

Съвсем разбираемо бих искала да спомена онази част от изследването, посветена на аполонийското монетосечене в предримската епоха. На пръв поглед това е лесна задача, знаейки, че типологията на градското монетосечене оперира с няколко изображения – котвата, свастиката, образа на Медуза, както и изображението и

фигурата на епонимното за аполонийци божество – Аполон Йетрос. Основавайки своя хронологически анализ на най-актуалните интерпретации в нумизматичната литература, Конова предлага своя респектиращ иконографски анализ, убедително обвързвайки въпросните изображения с централната за жителите на Аполония религиозна фигура– богът-археget Аполон. Прочее, подобен цялостен анализ се прави за първи път не само в българската, но и в чуждата историография.

За финал ми се ще да споделя своята приятна изненада от един напрегнат смислово, богато ерудиран, натоварен с мощен интелектуален заряд текст. Текст, който не се чете лесно, защото настоява за цялото внимание и отдаденост на възпитавания в знание читател. Разбира се, че този текст днес особено силно контрастира с не малкото научни изследвания с школски привкус - плод на крайния либерализъм, който бушува в научните ни среди. За разлика от тези по-скоро публицистични творби, дисертационният труд на Любава Конова е модел за същински академизъм в днешната ни историография. Тъкмо тази е една от причините да пледирам към уважаемото жури, не само „с чиста съвест” да присъди на колегата Любава Конова образователната и научна степен „доктор”, но всички ние да настояваме за час по-скорошното обнародване на нейната докторска теза „Богове и обреди в Аполония Понтика” – изследване, което ще се превърне, сигурна съм, във фундаментално научно четиво за всеки изследовател на историята, вярванията и обредността на древните понтийски жители по тракийския черноморски бряг.

гр. София
15.05.2013 г.

Тинисъво